

ON YILDA NASIL ÇAĞ ATLADIK!

İnş.Yük.Müh.Oktay ÖĞÜNÇ

Dünya ölçüsünde az gelişmiş ülkelerin ortalarında yer alan Türkiye'nin yeraltı ve yerüstü kaynakları zayıftır. Ormanlarımız yok olmaya yüz tutmuş, plansız yerleşim geniş tarımsal topraklarımızı konut ve kentleşmeye açarken doğal çevre kirlenmiştir. Kalkınmanın iki temel dayanağı vardır. Yeterli kaynak ve gelişmiş işgücü. Yerli sanayi için gerekli kaynak esas olarak yoğun emek sömürüsü ile sağlanır. Dış kredilerin geri ödeme güvencesi de gelecekteki emek gelirlerinin ipoteki bağlamındadır. Yüksek enflasyon emek gelirlerinden faiz, rant ve kira gelirlerine sahip sermayeye kaynak aktarımı için gerekli ve bilinçli bir politikadır. Gelişmiş ve nitelikli işgücü ise verimsiz kullanılmakta, baskı, terör, sürgün beyingöçü v.b. yöntemlerle etkisizleştirilmektedir.

IMF Modeli Liberalizm

Son 10 yıldır özellikle üst sermaye guruplarına her istedikler verilmiş, özel sektör eliyle kalkınma politikasının gerekleri görülmemiş boyutlarda uygulanmıştır. Ulusal gelirden çalışanların aldığı pay yüzde 27'den 15'e düşürülmüş. Sermaye grubunun payı yüzde 49'dan 70'e çıkarılmıştır. Tarım ve Ücretliler kesiminden sermaye kesimine 10 yılda transfer edilen kaynak 107 milyar dolardır. 9 adet GAP ölçekli yatırımı finanse edebilen bu kaynak yatırımlara dönüştürülerek kalkınma

gerçekleştirilememiş, gerileyerek yüzde 2 düzeyine inmiştir. Dış borç ödemeleri ile yurtdışına aktarılan kaynak ve yüzde 2.5 nüfus artışı nedeniyle ülke yoksullaşmıştır.

Bırakınız Yapsınlar

Sanayi yapısındaki transformasyon ve ihracat artışı iddialarına karşın resmi verilerle katma değer, girdi-çıkıtı oranları ile sanayi yapısının son 10 yılda hiç değişmediği görülmektedir. Türk Lirasına sürekli değer kaybettirip mamul maddenin dış pazarda alıcı bulması sağlanarak ihracat artmış ancak bu yolla mamul maddenin ucuzlatılmış ve gerçek değeri arasındaki fark emek gelirinden alınmış. İçte tüketilen ürün ve hizmetlere sürekli zam yapılarak adil vergi toplamak yerine bütçeye halkın sırtından gelirler sağlanmıştır. Bu gelirler TBMM denetimi dışına çıkarılmış ve keyfi kredilere dönüştürülmüştür. Sadece geçtiğimiz yıl özel sektöre 20 trilyonluk teşvik kredisi verilmiştir.

Modelin Tıkanışı

24 Ocakla başlayıp sıkıyönetimlerle sürdürülen, IMF reçetesiyle bölgeler ve sınıflar arasındaki farklar daha da açılmış, işsizlik artmış. Nüfusun en üst % 20'si ulusal gelirin % 57'sini, en alt %20'si ise %4'ünü alır hale

gelmiştir. Reçete hastayı iyileştirmeyip iç ve dış borucunu 16 dan 60 milyar dolara çıkarmıştır. 10 yılda aspirin 58, et 35 kat zam görürken Devlet tekelindeki kağıt 135 kat artmıştır. Böylece susturulan, depolitize edilen, hakları elinden alınan halk kitlelerinin gazete okuması bile istenmeyip TRT deki yoğun gözcü propagandanın kıskaçına girmesi sağlanmıştır. Ancak gelinen noktada model tıkanmış, deniz bitmiştir. Gerçekler tersiyle değil su yüzündeki şekliyle görülmektedir. Artık enflasyon, ortadirek ve nurlu ufuklar propogandaları ile yeniden kemer sıkırtmak olanaksız olup alternatif aranır hale gelmiştir.

Alternatif Kurtuluş AT'de

Gerçekte aranan on yıldır sürmekte olan tatlı kazanç dönemini sürdürebilecek bir alternatif kemer sıkma politikasıdır. Ancak bu kez toplumun biraz gönüllü katılımı gerekmekte, gaspedilen demokratik hak ve kısıtların az bir bölümünü geri veren, işsiz kitlelere iş olanağı vadeden parlak gelecek önerilmektedir. Türk Lirasını cebine koyanın Avrupa'nın dilediği yerine yerleşip iş bulabileceği bu gelecek son yılların AT üyeliği girişimidir. Avrupalı sayılmak onlar gibi yaşamak için halkımızdan istenen yerli sanayinin Avrupa firmaları ile rekabet edebilecek düzeye gelmesidir. Bunun için katlanmamız gereken özveri, sendikal haklardan bir süre daha vazgeçmek, ucuz emek sayesinde sermaye kesimine yeni yatırım, ileri teknoloji ulaşım ağları pazarlama olanakları ucuz enerji v.b. sağlayarak ürün girdilerini ucuzlatıp kâr oranını biraz daha maksimize etmektedir. Gerçekte istenen kredi, teşvik, yasal destek ve ucuz emek ülkesinde tatlı kazanç rehaveti ile en kötüyü en pahalı satmak rahatlığına alışmış yerli sanayimizin geleceğini garanti altına alabileceği Avrupa firmaları ile evlenmesini sağlayacak bir dış makyaj kazandırmaktadır. Sanayimizin bütünleşmek istediği Avrupa sanayine cazip görünmesi gerekmektedir.

KİT'ler Başarısız, Özel Sektör Dinamik

Bu alanda üretilen zorlama bir evlilik biçimi de

"KİT'lerin çalışanlara ve yöre halkına devredilmesi" olarak lanse edilmiştir. Sonuçta yıllık kârı 20 milyon dolar olan USAŞ'ın % 70 hissesi 14 milyon dolara İsveçlilere, Sabit sermayesi 200 milyon dolar olan, yılda ortalama 20 milyon dolar kazanan 5 Çitosan fabrikası 5 yıllık kârı karşılığı yani 105 milyon dolara Fransızlara satılmıştır. Satış ve sonrası doğabilecek ihtilafların çözümünde ise Viyana Mahkemeleri yetkilidir. Ülkemiz sanayinin yarısı devletin diğer yarısı ise özel sektör toplamının elindedir. Cumhuriyetin temel kuruluşları olan KİT'ler en çok özel sektöre inanan iktidarlar zamanında gelişme göstermiştir. 250 KİT'e bağlı 5000 işyerinde 700 000 kişi istihdam edilmektedir. Devletin kötü sanayici olduğu, kamu işletmelerinin özel sektör dinamizmi ile kurtarılacağı da kof bir iddiadır. Özel sektör tarafından kurtarılmış zarardan kâra geçmiş bir tek örnek yok iken devletin örneğin Asil Çelik'i iki kez kurtardığının örneği vardır. Özel sektör yalnızca propaganda amacıyla KİT'leri kötüler. Gerçekte tuz, deterjan, petrokimya gibi ucuz KİT hammaddesi kullanan özel sektör kesiminde en yüksek kâr oranı vardır.

Ülkemizin yakın geleceğinde ödenemeyen dış borç karşılığı KİT'lerin yabancılara devrini öngören kapütülasyonlar vardır. Bunun haberini bir Devlet Bakanı ABD'li işverenlerle konuşurken "Gelin KİT'leri alın size iyi fiyattan veririm" sözünü dile getirmiştir. Pazarlık gücüne ekonomik gücü oranında sahip dış politikamızda ise Ortadoğuda lojistik depo yeri vardır. Vurucu gücü İsrail'in oluşturacağı bu yeni rolü ezberletmek için komşumuz ülkelerle sürtüşme olasılığı- içte terörün tırmandırılması gibi konularda aba altında sopa gösterilmektedir. Tarım alanında dışa bağımlılıktan kurtaracak Konya Ovası Sulaması Projesi askıya alınmış, bölge alçak uçuş eğitim alanına dönüştürülmek istenmiştir. Doğuyu kalkındırmak görüntüsü altında devletçe başlatılan yatırımlar ayrıcalıklı kişilere devredilmiş ayrıca kredilendirilmiştir. Teşvik verilen bir çok "sanayici" krediyi alıp temel atmış ve kayıplara karışmıştır.

Bölgelerarası Uçurum Büyüyor

Türkiyede varolan kalkınmanın dayalı olduğu kaynak aktarımı tarımdan sanayiye, doğudan batıya formülüyle açıklanabilir. Bölgelerarası eşitsizliğin boyutlarına bir fikir vermek için bazı göstergeleri ele alalım.

Mardin Hakkari Tunceli Siirt ve Muş illerinde kişi başına düşen gelir Türkiye genelinin yaklaşık beşte biri olup 280 dolardır. Genel işsizlik ortalaması %10.5 iken bu beş ilimizde %33 tür 10 kişinin üstünde işçi istihdam eden işyeri sayısı Tunceli ve Hakkari de birer, Siirt ve Mardinde beşer adettir. Okuma yazma bilinmeyen 3 milyonu aşan beş il nüfusunun % 80'i köy ve meralarda oturur. Toplam 12 000 köy vardır. Okullaşma oranı %16.2 dir. 10 000 kişiye düşen hastane yatak sayısı Türkiye genelinde 22 iken Güneydoğu'da 13 tür. Öğretmen ve doktor açığı ise kıyaslanamaz durumdadır. Baskı altındaki halk umutsuzdur.

Hangi Alanlara Yatırım Yapılıyor

Kalkınmanın göstergesi GSMH içinden yatırımlar için ayrılan orandır. 1950'den günümüze değin bu oran ortalama %20 olup zaten çok düşük düzeydedir. İkinci kriter bu payın planlı, öncelikli ve üretken alanlarda değerlendirilip değerlendirilmediğidir. Görüyoruz ki özellikle son 5 yıldır imalat sektörü ve tarım gibi üretken alanlara değil yazlık kamp, cezaevi inşaatı, gösterişli devlet binaları gibi üretken olmayan alanlara ve ulaştırma, enerji gibi altyapı sektörlerine aktarılmaktadır. Sanayinin talepleri başlıca üretim girdilerinden olan enerjinin bol ve ucuz sağlanıp yüksek kar elde edilmesi ve ulaşım ağı ile ürünün pazarlanmasıdır. Devlet yatırımlarında aktarılan kaynakların ayrıca çarçur edilmesi ünlü otoyol kararnameşi ile belirginleşmiş, yerli yabancı firmalara 2 milyar dolar haksız ödeme yapılmıştır.

Yoğun politika ile halkımıza ülkenin en önemli sorunu enflasyon olarak benimsetilmiştir. Bu ise "emisyon hacmi, devlet subvansiyonu, konvertibilite ortamında doların değerlenmesi gibi teknik bir sorundur ve

inşallah en kısa zamanda kontrol altına alınacaktır."

Oysa enflasyon teknik bir sorun değil, bilinçli bir ekonomi politikadır. Kredi destekli sermayenin gelişimi için halktan ve ücretliden kaynak aktarımı aracıdır.

Demokrasiyi Meclisteki Partilerarası bir turnuvayı halkın seyretmesi olarak benimsersek alternatif politikası sorulan muhalefet kanadının, "Enflasyonu düşürecek formülüm var ama söylersem iktidar kullanır" yollu programına da istersek oy verebiliriz.

Basın, aydınlar susturulup bandrollü kaset ve film piyasası ile ülke sorunlarından koparılıp yozlaşmış bir nesil için tüm olanaklar zorlanmaktadır. Düşünmeden tüketen yabancı hayranı ve ulusal kimlikten yoksun bir toplum amaçlanmaktadır. 1989 da tüm yatırımlar durdurulmuş, ekonomik krizin tüketici kredileri ve daha yüksek enflasyonla sermaye kesimini fazla üzmeden atlatılması arayışı başlamıştır.

26 Mart seçimlerinden ağır bir yenilgi ile çıkan siyasal iktidar, yiten oy desteğini kazanabilmek için ekonomide yapay da olsa bir canlanma ve kitlelere tüketim olanağı öngörmüştü.

12 Eylül erozyonundan kurtulma çabasındaki işçi talepleri, 1989 Temmuz ve 1990 Ocak memur kat-sayıları, tüketim kredileri ile desteklenerek iç pazarı canlandırmak ve sanayi ürünlerine alıcı bulmak amaçlanmıştı. İthalat kolaylıkları ve konvertibilite kararı ile dış sermaye girdisi dış satımın azalması ve enflasyonun tırmanması pahasına sanayi üretimine yapay bir artış getirdi. Buna karşın dolar artışı sınırlı tutularak fert başına gelir artmış gibi gösterildi. İlçe denemeyecek büyüklükteki yerel seçimler, genel seçim havasına sokulan muhalefetin başarısızlığı, hizmet ve vaat yoğunlaştıran iktidarın başarısı gibi yansıtıldı.

Oysa yılın ilk çeyreğinde bütçeden yatırımlara ayrılan pay 1986 da %24 iken %7 lere inmiş, bütçe esas olarak cari harcamalara ayrılmıştı. Geliri 10 Trilyon, gideri 12 Trilyon dolayındaki devlet salt personel harcamalarını karşılayarak günü kurtarmıştı. Yeni yatırım yapmayan ve üretmeyen ekonominin karanlık

geleceğine ilişkin karamsar görüş belirtenlere SS karar-nameleri ile karşılık verilirken bu karamsarlık giderek işveren sözcülerince de paylaşılmaktaydı. TÜSİAD Başkanı da soruşturmalardan nasibini aldı.

Öte yandan sürekli zik zak yapan ekonomi politi-kasındaki yeniden daralmanın haberini Merkez Bankası Başkanı 25 Haziran günlü TÜSİAD toplantısında, "İç talep artışının sınırlandırılması gerek." şeklinde duyur-du. Sözün özü yılın ikinci yarısında kemerlerin sıkılacağı ve ücretlilerin yaşam koşullarının daha da ge-riletilerek ilk 6 aylık faturanın ücretli kesime ödeteleceği idi.

Yılın ilk yarısına ilişkin verilere göre sermaye gelirle-ri olan beyannameli gelir vergisi ve kurumlar vergisi 760 milyar TL. dir. Buna karşın stopaj adı altında ücretlilerce ödenen gelir vergisi 2873 milyar TL. dir. Başka deyişle tüm serbest çalışanlar ücretlilerin % 26'sı kadar vergi vermiştir. Toplam vergi gelirinin % 10'unu sermayedarlar, %40'ını ise ücretliler sağlamıştır. Maliye Bakanlığı kayıtlarına göre ücretlilerin gelir vergisi toplamı içindeki payı son iki yılda % 39.7 den %56.3'e çıkmıştır. Tablo AT ülkeleri ile kıyaslanırsa ücretlilerden KDV iadesi dahil %35.9 luk kesinti ile Türkiye baştadır. bu oran Portekiz'de %9.8, Fransa'da %9.3, Lüksemburg'da %2.8 Yunanistan'da ise sıfırdır.

24 Ocak - 12 Eylül sarmalındaki Türkiye'de uygula-nan ekonomi politikanın özü şudur:

Devlet gelirlerinin %60'ını karşılayan ücretliler ulusal gelirden %16 pay alırken %10 unu karşılayan sermaye %70 pay almaktadır.

Yılın ikinci yarısı için memurlara %25 verilirken as-gari ücret 262 000 TL. olarak saptanmıştır.

Maliye Bakanı, 43 trilyon olarak öngörülen vergi ge-lerini gerçekleştirmiş olduklarından söz ederek memur maaşlarını %25 in üzerinde tutmanın gerekmediğini açıklamıştır. Memurlara ne verileceği geriye ne alınacağına dayalı olarak hesaplanmıştır. Sanki bütçeye 60 veya 70 trilyonluk bir vergi girdisi öngörülseydi maaş katsayısı % 40 dolayında verilecek-

ti.

Öte yandan yılbaşında 146475 TL. olan asgari ücretin gelir vergisi % 104 artarak 77 526 TL.na çıkarılmıştır. Yılbaşından bu yana asgari ücretin gelir vergisinin düşürüleceği Hükümet yetkililerince ifade edilmiştir. Oysa artış %104 tür. Asgari ücret vergi dışı olmalıdır çünkü reel pazar fiyatlarından bir kişinin yaşabileceği minimum gelir olarak hesaplanır. Üzerinden bir de vergi alınması onu minimum gelirin altına düşürür. Kaldı ki tek kişi olarak hesaplanan bu gelire aile geçinmektedir. Ancak Maliye Bakanımız, "Asgari ücretin vergilendirilmesinden vazgeçemeyiz çünkü bu vergiyi dahi vermeyen serbest mükellefler üzerinde moral ve ikna faktörü olarak kullanıyoruz" görüşündedir.

Kanaatimiz odur ki varolan dış destekli ekonomi po-litikasından ücretlilere yönelik hayırlı bir iş beklemek, ölü gözünden yaş beklemektedir. 10 yıldır ücret artışlarının reel olarak gerilemekte olduğunun bilinci ile, tüm ücretliler birşeyler beklemek ve yakınmak edilgen-liğini bırakıp mesleki baskı guruplarını oluşturmalıdır. Bunun anlamı sendikalaşmaktadır. Hükümet ve Parla-mento üzerinde ses duyurmak sendikal hakların kazanılması ile olanaklıdır.

Doğal tepkidir ki, ülkemiz aydınlarının mühendis mimar kesimi meslek örgütlerine daha da sahip çıkmakta, odalarından etkin işlevler beklemektedir. Yeni dönemde TMMOB ve bağlı odaların yatırımları izle-mek, ülkeyi eğitim, teknoloji ve dışa bağımlılık konu-sunda daha geriye götürmek isteyen politikalara mes-lek alanımıza giren konularla karşı koymak, kamuoyunun aydınlatılması için gerekli ortam olan de-mokrasinin savunu ve geliştirmesi doğrultusunda diğer meslek kuruluşlarını da kucaklayan uğraşlar düzenlemek, KİT lerimizin satışı gibi ulusal varlığımızı ve moralimizi Hedef alan konularda halkoyunu yönlendirmek ödevidir.